

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

SOLUȚII ÎN CHESTIA EPISCOPIEI UNGUREȘTI.

de Z. Păclisan.

II.

Anexarea celor câteva zeci de parohii române la episcopia ungu-rească înseamnă oare, la tot cazul, maghiarizarea lor? Indrăznesc a afirma cu toată hotărîrea, că *nu*. Imi dau foarte bine seamă, de primejdia uriașă, care le amenință, în același timp însă imi dau seamă și de puterea de viață și de marea putere de rezistență a neamului nostru. Românii neuniți din Bănat și din Bihor au fost supuși mult timp ierarhiei bisericii sârbești iar cei uniți din Maramurăș au aparținut mai bine de-un veac ierarhiei bisericii rutene. Și cu toate acestea au trăit ca Români și au trăit într'un timp, când nu aveam nici pe jumătate atâtea mijloace de apărare câte avem azi.

Dacă Românii din parohiile anexate episcopiei ungu-rești nu vor aparține, câțva timp, jurisdicției bisericii române, îi putem face să aparțină *culturei române*. Ii putem face, și avem datorința s'o facem, să-și păstreze conștiința lor românească, „sufletul lor românesc și dragostea față de idealul românesc. În atmosfera rece a străinătății în care vor trăi, putem vărsa căldura binefăcătoare a culturei, și a avântului nostru. Ii putem face să se simtă străini în noua lor situație, să fie nemulțumiți, s'o urgisească și să fie cu mintea și cu sufletul totdeauna la noi și între noi. Ii putem face să simtă mereu greutatea jugului, pe care-l poartă și să încerce mereu a se scoate de sub el.

Lucrul acesta nu mi se pare irealizabil. Avem atâtea mijloace de luptă rodnică și sunt atât de multe căile pe cari putem merge

neîmpedecați de nime, nici de papa, nici de guvernul ungu-resc și nici de preasfințitul dela Hajdudorog. Pentru că nici legile, nici lanțurile, nici baionetele nu pot răpi conștiința unui neam, care *vrea* să trăiască ci-l vor îndârji mai mult, îi vor potența dorul de libertate, și-l vor face să lupte cu suprema energie pentru sfărmașarea zăgăzurilor potrivnice.

Nime n'are acum mai mare lipsă de ajutorul nostru, decât frații din parohiile amintite. Spre ei trebuie să se îndrepte atenția noastră a tuturor, pentru ei trebuie să ne încordăm toate puterile de cari dispunem, ca să-i mântuim din ghiorăle influențelor străine cărora vor fi supuși. „Cultură națională românească, tot mai temeinică, tot mai multă, tot mai răspândită în masele populare, iată ce trebuie să opunem tuturor persecuțiilor. Și prin ea vom învinge zice d. A. C. Cuza. *Să dezvoltăm cea mai intensivă activitate culturală în satele vecine parohiilor anexate episcopiei ungu-rești, să-le încunjurăm din toate părțile de puternicul zid al culturei noastre și astfel să facem, ca și atunci când în modestele bisericețe va răsuna o limbă străină, când trupurile reci ale celor morți vor fi însoțite la odihna vecinică de borboroseala ungu-rească sau grecească, când popa nu va mai fi „părintele“ bun de altă dată ci un disprețuitor și disprețuit agent politic, prin contactul zilnic cu satele vecine sufletul credincioșilor noștri să afle mângâierea și căldura pe care nu o vor putea găsi nici odată în contactul cu „tisztelendő úr“-ul din satul lor sau cu alți reprezentanți ai „méltóság“-ului din Hajdudorog.*

Va să zică, *să dăm satelor vecine celor anexate la noua episcopie cea mai intensivă și mai febrilă viață culturală ro-*

mânească, ca astfel locuitorii din acestea din urmă să se simtă atrași de ea, s'o iubească și s'o trăiască. Lucrul mi-l închipuesc astfel:

1. În satele acestea, în cele vecine satelor supuse Hajdudorogului, să se facă *visitații episcopice dese*. Apariția arhierului într'o comună aruncă mari valuri de însuflețire, trezește în credincioși o nouă viață, le potențiază dragostea și alipirea față de biserică și le întărește mândria națională. O liturghie celebrată cu toată solemnitatea obicinuită în astfel de cazuri va fi în viața fiecărui sat un moment luminos, care-i va atrage și pe cei din satele cuprinse în bulla „Christifideles graeci“, cari aud în locașurile lor sfinte numai neînțeleasa limbă străină.

2. *În aceleași sate trebuiesc puși învățătorii și preoții cei mai buni și în tractele protopopice protopopii cei mai destoinici.* Acestea se vor considera aci ca tot atâtea sentinele treze, cărora le este incredințată o mare misiune națională, și astfel se vor sili din toate puterile lor să-și înalte credincioșii pe un grad superior de cultură prin predică, cateheză, înființarea diferitelor reuniuni, biblioteci, prin întemeierea de coruri bisericești și prin alte mijloace, pe care le știe afla totdeauna o minte luminată și o inimă încălzită și pătrunsă de fiorii dragostei de neam. Lumina dintr'un sat va străbate în celalalt și focul aprins aci va încălzi și dincolo.

3. În satele acestea *să se țină în fiecare an misiuni populare.* Misiunile sunt ca o baie făcătoare de minuni din cari sufletele ies prefăcute și deschise pentru toate ideile și îndemnurile mari. Cine a avut prilejul să ia vre-odată parte la o astfel de muncă, care nu e sârbătoarea unui sat ci e sâr-

bătoarea unei regiuni întregi va înțelege ușor, ce armă puternică sunt pentru noi și ce isvor nescacat de întărire a sentimentelor românești sunt pentru credincioșii din parohiile supuse episcopiei ungurești misiunile populare și își va putea da seamă de setea cu care vor alerga aceștia să audă Cuvântul lui Dumnezeu predicat în limba lor, nemulțumirea care le va stăpâni sufletele și aversiunea care vor simți-o față de cei ce i-au scos din organismul firesc al neamului lor...

4. Mișcarea aceasta va fi sprijinită și din partea „Asociațiunii” și a „Societății pentru crearea unui fond de teatru român”, cari vor întemeia în părțile acestea despărțaminte, se vor îngriji de-o conducere înțeleaptă a lor, de prelegeri populare, de întemeierea bibliotecilor, și își vor ținea din când în când adunările generale într'unul din orașele apropiate.

5. Un mare rol în munca aceasta de înălțare națională va avea și presa, care se va ocupa mereu de soartea credincioșilor noștri, va ținea totdeauna viu interesul publicului față de ei, va îndemna la muncă și la jertfă.

Dacă se vor face toate acestea am convingerea, că Românii de sub păstorirea episcopului unguresc vor rămânea ceea ce sunt, că vor lupta,

vor stărui mereu ca să fie scoși din jugul în care i-a aruncat furia sovinișmului maghiar, și că munca aceasta a lor va fi încoronată de succes.

Opera de salvare trebuie s'o începem acum, până nu e târziu și trebuie s'o începem cu convingerea, că nu este și nu poate fi putere pe lume, care să poată împiedeca avântul nobil și desfășurarea energiei vitale a unui popor care vrea să trăiască. Va pieri puterea brută, se vor prăbuși zăgăzurile puse de nebuna poftă de stăpânire și cucerire dușmană în calea evoluției noastre, se vor spulbera în vânt planurile celor fără de lege și noi vom triumfa!

Reflexii actuale la situația bisericii noastre.

În c. XVII. v. 26 ss. din faptele Apostolilor citim memorabilele cuvinte, rostite de sf. apostol Pavel în aeropagul din Athena: „S'a făcut dintr'un sânge tot neamul omenesc să locuească peste toată fața pământului așezând vremile cele mai înainte rânduite și hotare locuinții lor. Se caute pe Domnul, că doară l'ar simți pe el și l'ar afla, măcar că nu este departe dela unul fieștecare dintre noi, fiind-că întru el viem și ne mișcăm și suntem...”

Aceste cuvinte de aur pot fi socotite argument irefragabil al dreptului de existență a singuraticelor popoare și seminții. Se anunță în chip hotărât, că Dumnezeu di-

riguește soartea popoarelor, El care dintr'un singur sânge a făcut tot neamul omenesc și a umplut pământul. Dumnezeu stabilește cu preînțeleapta sa providență, succesiunea epocelor istorice ale unui fiecărui neam; El, granițele singuraticelor neamuri; El legile de transmigrare, pentru-ca anume din evenimentele istorice sa fim îndrumați spre Dumnezeu cel viu și singur adevărat. Întrână deci întru câtva sf. Apostol, orgoliul național al Athenienilor, cari peste măsură înălțau neamul lor.

Un loc și mai clasic avem în cap. 2 v. 1 ss. din aceleași fapte ale apostolilor: „Și dacă s'au umplut ziua Rusaliilor, era toți împreună adunați la un loc. Și s'au făcut repede sunet din ceriu ca de suflare silnică ce vine iute și au umplut toată casa unde ședea. Și s'au arătat limbi împărțite ca de foc și au șezut pe unul fieștecarele din ei. Și s'au umplut toți de Duhul sfânt: și-au început a vorbi într'alte limbi, precum le da lor Duhul a grai. Și era în Ierusalim locuitori iudovi, bărbați cucernici din tot neamul ce este supt ceriu. Iar dacă s'au făcut glasul acesta, s'au adunat mulțimea și s'au turburat, căci auzia unul fieștecarele pe ei grăind în limba sa”.

Dumnezeu consacră deci, deodată cu ivirea bisericii în lume dreptul limbii neamului parților, mezilor, elamiților, locuitorilor din Mesopotamia, Iudea, Capadocia, Pont și Azia, Frigia, Pamfilia, Egipt, Libia, Creta, Arabia, cu un cuvânt al tuturor popoarelor de pe rotogolul pământului, din toate timpurile și locurile.

Bazându-se pe această învățătură evanghelică, biserica a respectat pururea naționalitatea și obiceiurile fiecărui popor. În acest sens s'au declarat pe vremuri sf. Gregoriv cel Mare cu prilejul întoarcerii la creștinism a anglosaxonilor și Nicolae I.

FOIȚA.

PRIN MUNȚII APUSENI.

Băișoara, Muntele Băișoarei.

(Continuare).

Dela Iara-de-jos spre Offenbaia duc două drumuri; unul merge dealungul râului Ierei, prin regiunea frumoasă și atrăgătoare a Burului și a satelor din jur, iar celalalt te duce pe valea Ierei în sus, apoi te poartă prin locuri înalte și uneori prăpăstioase, dar cu mult mai interesante atât pentru însemnătatea lor istorică, cât mai vărtos pentru credințele și superstițiile oamenilor, ce se ascund prin munții așa numitului „Dealul mare”. Dintre aceste două căi, ce duceau în spre ținta călătoriei noastre alegem pe cea din urmă, cu toate, că suntem sfătuiți și îndemnați mai mult a merge să admirăm ținutul frumos al „Burului”.

Astfel decizi a întimpina orice greutate, ce ni-s'ar ivi în drumul spre „Dealul mare” ne punem într'o căruță, ce mergea spre „Muntele Băișoarei”. Ne aflam într'o dispoziție cât se poate mai bună. De o parte și de alta a drumului rămân cucuruzele și holdele, bătute de gheață, iar departe

în zare se văd câteva sate adăpostite la umbra unor păduri frumoase.

Trecem prin comuna harnică Băișoara, ai cărei locuitori deștepți, în frunte cu conducătorii lor destoinici, păr. Labo și marele proprietar Muntean se luptă din toate puterile în contra slujbașilor întărâțați, cari vreau să pună cu orice preț mâna pe școală. Că vor birui ceice se luptă în numele „dreptății”, ori nu până acum nu se știe. Nădăjdum însă, că laurii de învingere ti va da Dumnezeu, celorce cu prețul averii și vieții își apără școala, singura lor comoară, unica lor moșie. Satul pare a fi destul de bine așezat și pus în rând.

De aici pe un drum bine pietruit a-lergăm ca gândul printre păduri de alun, stejar și fag, alătura de-o vale șerpuitoare, ce alunecă sgomotos voind, oarecum, să strige'n lumea largă, că în acest ținut părăsit și uitat de toți încă trăiesc oameni, și încă de aceia, cari în lupta vieții întimpină celea mai mari greutăți, supoartă celea mai mari grele mizerii și năcazuri.

Dela o vreme ajungem în hotarul Muntelui Băișoarei, ce se întinde pe un loc cam de 6 până în 8 Klm. pătrați, de aceea și casele sunt împrăștiate pe întreg cuprinsul comunei, încât numai în mijlocul satului dai de câteva case mai adunate, se află și școala, al cărei învățător se laudă destul de bine cu ea. Oamenii sunt blânzi și mult străduitori, dar năcăjiți. Nește păstori cu-

minți și harnici i-ar mai putea scăpa de celea năcazuri. Casele sunt de lemn și arătătoare în afară. Biserica e înaltă cu un turn, dar pe dinlăuntru toate lasă foarte mult de dorit. Imbrăcămintea li-e frumoasă, cu deosebire la femei. Suntem găzduiți bine la o rudă al prietinelui nostru. Casa unde petrecem peste noapte are o poziție foarte frumoasă, e în fața soarelui, așa cât dimineța, când te școli și te uiți pe ferastră și-se deschide înaintea ochilor o priveliște dintre celea mai încântătoare. Înainte ai un deal aurit de lumina soarelui, la dreapta și stânga arbori frumoși iar jos o vâlcică își zice'n taină rugăciunea de dimineată.

Când soarele își răspândia binișor lumina în toate colțurile o luăm mai departe în spre Segaja, mai privind din când în când la măreția și frumseța locului, ce lăsăm în urmă. Mergem pe o cărărușe, ce duce mai drept și după un ceas suntem în hotarul Segăjii. Până la un loc suntem petrecuți de prietinel nostru și de un învățător, cari ne spun multe lucruri jalnice din trecutul acestor oameni. De aici încolo ne lasă în grija unor femei din Segaja, ce nu cumva să rătăcim drumul. Încercăm să prindem vorbă cu femeile despre traiul vieții lor, despre datinile și obiceiurile locului, despre limba ce-o vorbesc și despre hainele, cu cari se imbracă. La întrebările ce li-le puneam noi răspund mai mult în silă și cu frică,

cu prilejul întoarcerii bulgarilor. Sancționează toate datinele lor naționale (într-un cântec nu ar conține ceva păcat și aprobă legislația lor civilă¹⁾). Acestui principiu biserica catolică a rămas pururea credincioasă. A convertit bunăoară pe germani la creștinism, dar au rămas ce-au fost: adevărați saxoni, adevărați șvabi și adevărați bavarezi. Același lucru îl mărturisește despre popoarele indiene din America de Sud, pe urmele lui Humboldt și altora, Hübner în „Spaziergang um die Welt“, II. 167 ss. Iar pe insulele Filipine, tagalii păstrează sub conducerea bisericii naționalitatea și obiceiurile de așa, cât câteva sute de europeni, putură să-i conducă vreme foarte îndelungată²⁾.

Acest principiu cardinal biserica nu l-a pierdut dinaintea ochilor nici în zilele noastre. Citez numai pe doi învățați iluștri, unul neamț pâr. A. M. Weiss. O. Pr., iar altul italian, pâr. Gaetan Zocchi S. I., cel mai mare orator bisericesc al Romei în timpul din urmă. Acesta apărând biserica catolică de acuza, că ar fi dușmană spiritului național, zice de pe amvon³⁾ următoarele: „Vedeți așadară cât de nebazate sunt acuzele ridicate în zilele noastre din partea multora contra preoțimei catolice, ca și când ar fi dușmană neimpăcată spiritului național. Din contră, vedeți, că chiar în sf. Scripturi naționalitatea, patria și drepturile lor respective sunt înșirate ca și niște dispoziții providențiale a voinții divine⁴⁾ Așadară nu patriotismul sănătos, nu spiritul național corect,

¹⁾ Vezi Hergenröther, Photius, vol. I. pag. 614—615, în notă 156, 157.

²⁾ Vezi Albert Maria Weiss O. Pr. Soziale Frage u. Loziale Ordnung, II. Teil pag. 1082.

³⁾ „Quaresimale“, 1909, p. 150.

⁴⁾ Citase cu puțin înainte textul sf. Apostol Pavel pus de noi în fruntea articolului.

ci singur numai abuzul acestor principii e condamnat din partea preoților și a bisericii. Biserica și preoții nu vă opresc să vă iubiți neamul, să-i doriți independența etc...“ Pâr. A. M. Weiss,¹⁾ anunță nu mai puțin categoric:

„Cu toate că nu putem aproba un astfel de simțământ național greșit, trebuie totuși să accentuăm cu putere *datorințele statului față de naționalitate*. Nimenea, — luând afară cazul, că e corupt până în măduvă, — nu-și poate uita de familie. Restrângerea simțământului național o socotește unul fiecare de o batjocură ce se face sângelui său. Și dacă o naționalitate oarecare nu află în cadrele statului ceea ce dorește, un train onorat și asigurat, și-l caută în chip firesc airea cu toate mijloacele. Omul poate deci să osândească fantoma sinistră a panslavismului, maghiarismului, italiei iredente, ruthenismului, românismului boemismului, alsacianismului, fenianismului și cum le mai chiamă, dar trebuie să recunoască că vina nu cade toată pe capetele înfierbântate și că și statul a păcătuit greu vătămând deoparte adânc simțimintele naționale, iar de altă parte distrugând cheagul religios și moral, care mai tare decât chiar sângele, e în stare el singur să întărească clădirea compusă din pietrii așa de disperate. Dreptul statului față de naționalități nu e nici pe departe atât de absolut, ca politica unui Salmanassar sau unui Nebukadnezar cum socotește nu arare ori și politica modernă“. Și conchide: „Statul nu poate învinge principiul-nud de naționalitate decât dacă se dedică cu toată hotărîrea *menirei sale morale*“.

Iată dară învățătura genuină a bisericii în ce privește apărarea naționalității singuraticelor popoare. Și fiindcă, deoparte, după

¹⁾ Soziale Frage u. soziale Ordnung II. Theil pag. 964.

același Weis, *nașune* numim o anume parte a omenimei, care a evoluat dintr-o familie, iar de altă parte națiunea o constituie o întreită unitate a *sângelui*, a *obiceiurilor*, și a *limbei*¹⁾ — iată dreptul și datorința unui fiecărui popor de-ași apăra clenodiul scump al limbii, dreptul și datorința bisericii — păzitoarea dreptului natural — de-a lupta și ea pentru aceste comori, *sufletul fiecărui popor*. E foarte explicabilă deci lupta ce-o poartă biserica noastră română gr-cat. pentru salvarea limbii poporului nostru. De n'ar face așa nu ș-ar pricepe misiunea²⁾.

Dr. Al. Nicolescu.

Corespondințe.

Din Budapesta.

Noemvrie. — Zăpadă. — Regele la Budapesta. — Universitarii Români. — Mare adunare catolică.

Nu ne-am înșelat în combinația de-a avea parte și de câteva zile frumoase de toamnă, cu melancolii și duiosii așa precum se obicinuesc astăzi vreme, — după Septembrie atâta de ploios și rece. E Noemvrie o știm și credem — și dacă nu ne-am abate

¹⁾ Op. cit. pag. 962.

²⁾ Din argumentele multe citate, pe cari anume le-am scos din istoria bisericii romano-catolice, — poate vedea ori-cine, că această biserică nu este *internațională* cum afirmă dușmanii ei. În zilele noastre mai ales trebuie să se accentueze lucrul acesta cât mai des. Zic, în zilele noastre, când episcopia de Hajdudorog părea că desminte adevărul stabilit de noi. Noroc că circulariul Nunțului din Viena dat vlădicilor unguri în numele Papii, spulberă și cea mai mică îndoielă, că Romii i-ar sta cândva în gând să ne desnaționalizeze.

decât cu sfîcîine cum sunt dedate românele noastre. Portul lor, ca și al ținutului e de o frumșetă rară. Cu deosebire crăntințele roșii-galbine te impresionează foarte plăcut. Cămeșile frumos împodobite te-ar atrage mai tare, dacă ar fi mai curate.

Ce e mai mult, femea privește cu un fel de nepăsare și chiar o-nepăsare oarecare la murdăria și necurătenia, ce stăpânește în casă, în curte, în îmbrăcăminte, în toate ale lor. În picioare au opinci, foarte potrivite pentru locurile aceste deluroase. Pe cap au cărpe de diferite culori. Părul bogat e împletit în 2 cosițe și dus pe lângă urechi la vale, la femei; iar la fete e împletit înapoi.

Trecând pe niște dealuri mai mari, în urmă începem o scobori în Segaja, ce e așezată în cuprinsul alor vre-o patru văi, ce se întâlnesc din jos de sat și formează „valea Sălciei“, carea uneori e foarte primejdioasă.

Cu mare greu ajungem în mijlocul satului, unde sunt așezate biserica de lemn slabă și școala în stare ceva mai bună. Puțini popi și dascăli au șezut în satul asta timp mai îndelungat. De mai mulți ani sunt fără popă, iar pe la școală se mai rătăcește din când în când câte-un dascăl năcăjit. De prezinte un tinăr însufletit absolv. de gimnaziu și-a luat angajamentul să facă slujba de învățător. Locuitorii de subt „Dealul mare“ și mai ales Segajenii sunt nește figuri domoale și liniștite, a căror blândete

trece uneori în extrem, într-un fel de moleșală. Puțină veselie și sănătate vezi pe fetele lor, în schimb sunt triști și posomorîți de gîndești, că toate năcazurile din lumea asta ei le poartă. Mai mult trăiesc din prăsița vitelor, fânaș și pădurărit, decât din cultivarea pământului. Grija vieții îi face să nu se prea opintiască nici la lucru. Cu toate acestea s'arată foarte jefitori pentru neam și biserică, numai să aibă conducători, cari să-i povățuiască la bine, să-i deștepte la o viață mai senină, mai pretinoasă, să le arate în mod vizibil rostul vieții și să știe folosi bine celea vre-o 700 jugăre de pădure ce le are biserica.

Cu acești locuitori ai munților, natura pare că a făcut excepțiune, căci în locul unei firi vioaie și războinice, i-a dăruit cu o fire molatecă, care-i predispune în chip înșămnat și pentru o mulțime de superstiții și credințe deserte. Astfel e credința, că nu-i bine să dai nimica Miercurea și Vinerea, căci îți dai norocul dela casă, de aceea nici n'au voit să cumpere nimica dela un negustor din Bistra, ce umbla prin sat cu multe alte lucruri trebuincioase. Apoi un corn al casei îl lasă descoperit ca să aibă, pe unde ieși duhurile rele și să nu locuiască în lăuntru casei.

Un fer-strău proprietatea învățătorului mai dă de lucru oamenilor. Se mai duc apoi cu lemne de vîndut la Turda. Se pare, că oamenii aceștia puțin au umblat prin

lume și-ți vine să crezi, că numai acum de curând au început să vină în contact cu lumea din jurul lor. Liniștiți la vorbă, domoli în umblare, domoli la lucru și în toate ale lor. Rar se întâmplă să se mai încrunte și înăsprească, dăr atunei nu-și mai dau seamă de ce fac. Asta e caracteristica lor.

Un ce neobișnuit și foarte urît, încă te îngrețosează, e beutul și mai ales fumatul ales din partea femeilor și fetelor. Un adevărat chip de țigancă, se pare, că ai înaintea ta, când vezi o femeie nespălată, cu hainele murdare, negrijită și cu pocita de pipă în gură. Îți vine să fugi trei zile dinaintea unei înfățișări atât de puțin plăcută. Dacă le întrebă apoi pentru ce fumează și le spui, că asta nu-i frumos, te iau în răs și-și bat joc de tine. Pipa aceea poate le răpește vremea, ce-ar trebui s'o folosească pentru spălatul albiturilor pe cari le pun înaintea casei spre vederea oamenilor și curățitul casei, în care ți greu să intri, din cauza mirosului greu, ce te lovește în față, când vrei să intri. Au câte două case, una de iarnă și așezată în vale unde-și tin strânsura multă puțină ce-o au, și alta vara și mai la deal, un fel de colibă pentru adăpostul în contra furtunilor și vremurilor grele. Pe lângă casă mai află câte o șură și ceva cotet, de curte servește tot locul din jurul casei. Într-o casă află puțin rănduiești. O masă, nește laviti, și un pat, două, un cuptor de pământ ori de piatră și câteva culere sunt

ochii spre câlindar, căci teii și au scuturat foaia de mult, iar castanii din parc cu hazuzurile mute, abia de mai pot arăta câteva fire pe vârfurile negre, dovadă c'au fost odată plini de podobe. Cerul bate în colorii de oțel și arcul soarelui scade zilnic. Negurile își stăpănesc cu multă conștiințiozitate partea lor din dimineață peste zidurile întunecate de fum și cătranul hoanelor de fabrici — cari de-acum se ridică drept în sus — despăcându-se sus-sus în ărețul văzduhului și făcându-se una cu nemărginirea. De-acum trecătorii să pierd grăbiți în gulerele paltoanelor ridicate în cutea diminetilor pișcăcioase. Fiecare glas lovit de pereți trezește parcă un ecou. Razele călduțe, cum ne plăcea să zicem mai alaltăieri, sunt tot mai departe, iar răsufierea Tatrei se simțește deabinele.

Din veștmântul alb cu care părțile de nord și cele ardelenesti, s'au îmbrăcat, — după cum spun gazetele — deși mai subtil-rel — am avut și noi parte într-una din nopțile trecute. A început cu fluturi mari într'amugit târziu, trecând în fulgi măranț-marunți și pișcăcioși. Dimineața zăpada era binisor ridicata dela pământ. Dar, se vede, că n'a avut de gând să ne aducă poezia, care o așteptăm cu căderea celor dintăiu fulgi — ci numai să ne pregătească pentru clipele sosirii adevărate, — căci curind ne-a părăsit. Semnele însă arată, că nu va trece mult până va sosi cu tot alaiul — și atunci va fi lumea clopoțelilor și zurgalaelor — alături de căciulile și pieile călduroase, de vreme ce pașii miilor de trecători vor prinde a scrie semne și litere vecinic nedescifrate în lungul asfalturilor albe.

Augustul monarh a venit să petreacă câteva zile și în palatul din Buda, ca de obicei. E de prisos a se aminti cordoanele cari au fost trase pe străzile și părțile cari avea să le atingă monarhul spre palat; de prisos și miile de placate, cari chemau pe cetățeni la întâmpinarea Regelui cu tendin-

toate mobitele din casă. Paturile sunt aproape g ale, o perină cu fân ori paie pe dinlăuntru și un straiu sau țol și poate și un acoperemânt pe dedesupt, sunt hainele de pat.

Peste tot și vieța sufletească și cea trupească a locuitorilor acestor sate de sub Dealu-mare lasă foarte mult de dorit. Dacă ar avea un conducător harnic în mijlocul lor, se mai poate spera la ceva îmbunătățire a situației, altminterlea nu.

(Va urma.)

Cugetări.

Amorul trecut prin filul rațiunii te scutește de multe neajunsuri, cari sunt inerente lui.

Fericirea este a nu avea durere, deci ea este o regație.

tele feliurite după soiul partidelor respective. Ce am ținut, ca oarecum dăm de însemnat pentru cetitorii „Unirii“ e viața Regelui în Buda, după o foaie din Capitală.

Monarhul a ocupat din cele câteva sute de odăi ale palatului numai trei. Are un singur servitor pentru trebuințele diverse, care servește Regelui în frac și mănuși albe. Mâncările Regelui sunt foarte simple. Seara doar numai un ou-două și pâine cu unt. Apă își aduce zilnic din Austria. Face scurte plimbări prin parcul castelului și se culcă regulat la 8 ore.

Universitarii noștri din Budapesta ai căror număr s'a mărit respectabil față de anii trecuți, ne dau dovadă despre conștiințiozitatea și însemnătatea chemării din viitorul apropiat, prin apucăturile serioase și cuminiți din anul acesta. Sub noul prezident *Vasile Stoica*, al societății Petru Maior, negreșit că tinerii Români din Budapesta vor face salturi considerabile spre o trezire la înălțimea și umilința demnității lor — în ce privește fiecare individ, scărâțând pe fiecare zi, numărul pildelor triste. Și aceasta o așteptăm cu tot dragul, firm convinși, că prin înțelegerea cuminte cari o au dovedit mai în urmă, s'au croit deja directive nouă, spre orizonturi sănătoase..

— Oare tinerii noștri din Cluj n'ar putea fi la fel în toate privințele și împrejurările?

De Dumineca viitoare 17 Nov. n. se pregătește o mare adunare catolică. Adunarea se va ține în parlamentul cel vechiu. Vor lua parte o întreagă lume catolică în frunte cu aleasă seamă de episcopi. Avântul bisericii latine din Ungaria, pe toate terenele face progrese uimitoare. Dar nici nu-i mirare în fața atâtor francmasoni cari se lătesc în proporții uriașe. Privind mișcările vecinilor, ceace n'ar trebui să ne lase reci, e că o poruire cât de cât mai largă se așteaptă mai iute ori mai târziu.

Dacă se vor porni și la noi putregaiile francmasonilor, într'o bună dimineață de prin taințele lor — vom avea puteri în forțele noastre de-ai zdrobi?

X.

Din Cracovia.

Au trecut câțiva ani de când am înștiințat pe P. T. cetitorii noștri despre chestiunea „expropriării“ în Marele ducat Posnanian. Între aceea nu era nevoie a da informațiuni nouă: toată chestiunea, de fapt părea a fi amănată „ad calendas graecas“.

Dar iată surprinderea! Pe la 11 Oct. a. c. zările germăne și cele polone începură se vrăjească de altele. Azi exproprierea siluitoare este un fapt implinit. La patru proprietari poloni fu comunicată știrea oficială din partea guvernului prusian, că Comisiunea de colonizare le va lua cu de-a-sila moșiile, plătindu-le cum va crede. Iată numele moșilor și proprietarii:

1. *Zlotniki* proprietatea d-lui Iul. Koscielski.
2. *Dobska* proprietatea dlui M. Zablocki.
3. *Koldrab* proprietatea d-lui Ios. Trzeinski.
4. *Lipienki* proprietatea d-nei Emilia Liszkowska. văduvă.

Plătindu-li-se, proprietarii vor trebui să se retragă imediat spre a face loc noilor proprietari germani. Numai servitorimea polonă de pe aceste moșii va putea rămănea atâta vreme, până nu-o să se găsească brațe de muncă nemțești.

Toate patru moșii laolaltă prezintă o extindere de 1700 hectare sau 7000 jugăre austriace.

Slava Domnului: Trăim în secolul de lumină, civilizare și progres: dar cu toate acestea volnicia unui stat european calcă în picioare drepturile cele mai sfinte ale națiunilor și particularilor și fără de scrupol alungă în voia norocului patru victime polone!

Prusienii credeau a fi găsit clipeala cea mai potrivită ținutei lor în învălmășala și nesiguranța politică din pricina războiului din Balcani. Iosă în zădar! N'au putut scăpa de atențiunea publică. Ținuta lor o condamnă nu numai Polonia de pretutindenea, dar însăși Germanii cu ceva dreptate în conștiință. Să se cetească, de pildă, organul berlinez „Welt am Montag“ din 21 Oct. Iar deputații poloni la parlamentul austriac au cerut în mod categoric, ca Austria prin ministrul de externe, dl Berthold, să se pronunțe și să intervină, susținând cu tot dreptul, că alianța cu imperiul german nu justifică încă măsurile nedrepte și purtarea lui. Aceiași deputați au și promis unanim, că voturile lor pentru proiectele de lege ale statului le fac dependente de ținuta guvernului în chestiunea expropriării națiunii polone din Prusia.

Așteptând deocamdată progresul chestiunii pe de o parte și alta, prezentăm următoarele date statistice.

Comisiunea de Colonizare a cumpărat prin contract liber în anii 1909: 21,085 ha; 1910: 14,898 ha; 1911: 8938 ha. În total Comisiunea dispunea până la finele anului 1911 de 394,398 ha. cumpărate în mod cinstit cu 379,000,000 mărci, 366,667 ha din aceste erau moșii mari, restul avere de țărani muncitori. O parte din averea totală se administrează ca bunuri rentabile repartisate în 16,971 cercuri; alta cu 2599 porțiuni e arendată. Afară de aceea s'au mai întemeiat 218 colonii exclusiv pentru muncitori agrari, naturalminte germani. Suma coloniștilor este 141,200.

Fondul colonial usat dela a. 1886 până la finele anului 1911 se urcă la suma de 740.421.400 mărci. În vremea aceasta au intrat în casa Comisiunii 233.377.300 mărci. Excedentul colonizațiunii prezintă așa dar deficitul a 507.044.100 mărci.

P. M. Hellon S.

Deposit de fabricate de

Linoleu.

LEOPOLD HAAS în Cluj, piața
Mátyáskirály Nr. 11.

Își recomandă următoarele mărfuri: Linoleu veritabil de plută pentru tapetarea peretilor; tapete fugative pentru prânzitor; fețe de masă din pânză cerată; ștufe de obdus sofe (otomane); dantele pentru credent; șurțe de pânză cerată pentru copii și dame. Articlii de gumă, suposite de așternut, cotce, păpuși, piepteni, pălării de piele, șapci (chipie), călcăie de gumă, pantofi, ghetete de gimnastică, galoși șcl. în asortiment foarte mare. —

Adresa e de moment. — Cereți Preț-curent. (41) 23—26

Reviste.

Chestia balcanică preocupă tot cu mai mare înverșunare diplomația europeană. Mai ales ținuta monarhiei noastre e urmărită cu îndoită atenție, deoarece-ce ea singură va determina acum, că pute-va fi localizat războiul, ori se va isca conflagrația generală? In zilele aceste a fost consiliu de Coroană în Budapesta sub presidiul împăratului, la care a luat parte membrii ambelor guverne și șeful statului maior Schemma. Principele de Coroană Francisc Ferdinand încă a sosit la Budapesta, ca înainte de ce ar pleca la Berlin să se informeze asupra situației și să stabilească toate măsurile, ce ar trebui luate în fața evenimentelor. Consiliul de Coroană s'a continuat sub presidiul moștenitorului de Tron până în zori. Hotărârile nu se cunosc, dar sunt ușor de ghicit. Marți seara altcum erau foile alarmate, că Monarhia mobilizează și războiul e inventabil. De atunci situația pare că s'a mai potolit.

Marți a sosit la Budapesta și, presidentul Sobraniei bulgare Daneef, după-cum se spune, ca să ceară mediațiunea Monarhiei între România și Bulgaria. A fost primit de Maiestatea Sa în audiență și a conferat mult cu ministrul de externe Berchtold. Tot în aceea zi a sosit la Budapesta și *Petre Carp* cu un autograf al regelui Carol. Se svonește, că acești reprezentanți ai României și Bulgariei vor căuta ocaziunea, ca să conferească și personal.

Sârbia într'aceea continuă a-și trimite trupele sale spre țărmul Adriaticei, cu mandatul, ca să ocupe acolo cele două porturi: Durazzo și Sanct-Giovani di Medua. Inzădar a protestat împotriva acesteia, monarhia Austro-Ungară și Italia, Sârbia nu voește să primească avertismentul zicând, că pentru ea e chestie de viață, ca să ajungă la mare. Coliatele ei din Balcani i-au promis, că o vor ajuta cu armale, ca să aibă port la marea Adriatică și ea nu cedează. Cât pentru celelalte pretențiuni ale Austro-Ungariei, presa sârbă le află de absolut jignitoare, cari nu merită să fie discutate. Austria anume a pretins: Independența Albaniei, libertate vamală pentru Monarhie peste Sârbia, ca drumul ei spre Balcan să rămână deschis; liberă dispunere asupra Salonicului și desființarea secții pentru conti-

nuarea agitațiilor din ministerul de externe sârb, înființată cu anumite instrucțiuni de propagare a iredentismului sârbesc — în monarhia Austro-Ungară. Ministrul-president sârb Pasici, încă nu a răspuns la aceasta notă Austro-Ungară, un diplomat sârb însă a declarat, că Sârbia nu se va învoi la nici o concesiune, care privește: totala independență politică și economică a Sârbiei și *cultura națională a tuturor sârbilor*.

Foile ruse și franceze combat tare pretenziunile Austro-Ungare zicând, că sunt jignitoare pentru un popor independent. Italia altcum încă a notificat guvernului sârb, că e în deplin acord cu Austro-Ungaria și nu va suferi, ca Sârbia să ajungă la țărmul Adriaticei. Din comunicările foilor reesă, că totuș se va afla un modus vivendi pentru evitarea războiului european, care altcum încă nu e exchis.

† Octavian Smigelschi.

Azi la orele 10 a. m. pe o strălucită zi de toamnă, "cosciugul cu trupul răcit al aceluia care odată era marele pictor Octavian Smigelschi, a fost adus delă gară și așezat pe catafalc în biserica catedrală. După amiazi la orele 3 colegii-profesori dela gimnaziul nostru îi vor face ceremoniă funebrală, după care va fi depus alături de mamăsa în cimiterul comun. Va rosti predică prof. Alexandru Ciura și va cânta corul teologilor.

Din acest trist prilej familia a publicat următorul necrolog:

Cu adâncă durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor și cunoscuților trecerea la vecinicie a preascumpului și neuitatului nostru soț, tată și frate

Octavian Smigelschi profesor pictor.

întâmplată în Budapesta în 10 Noemvrie 1912 la ora 6 a. m. după îndelungate suferințe, împărțășit fiind cu sf. Sacramente ale muribunzilor, în al 47-lea an al vieții și al 13-lea al fericitei căsătorii.

Rămășițele pământești ale iubitului decedat se vor așeza într-o nădejdea învierii Joi în 14 l. c. la orele 2¹/₂ p. m. în cimiterul comun din loc lângă osemintele mamei lui.

Rugați-vă pentru el!

Blaj, la 13 Noemvrie 1912.

Văd. Pulcheria Smigelschi n. Caluțiu, soție. Dr. Victor Smigelschi. Vasile Smigelschi, frați. Victor, Maria, Octavian, Olga și Magdalena, fii și fiice.

Noutăți.

Universitate populară. Ieri seara s'a ținut a doua conferință aranjată de reuniunile culturale din Blaj. A cetit prof. dr. *Ioan Rațiu* despre savanții români, făcând câte o scurtă notiță biografică și caracterizare a următorilor bărbați celebri: Eliade Rădulescu, Petrache Poenariu, dr. Carol Davila, E. Hurmuzachi, A. Hurmuzachi, Papiu Ilarian, George Bariț, T. Laurian, pâr. Ci-pariu, B. P. Hajdeu, Costache Negruzzi, A. Odobescu și Ioan Ghica. Conferința a fost însoțită de proiecțiuni, arătându-se portretul respectivei persoane. O altă serie de bărbați savanți va urma încurând. Publicul nostru ar trebui să îmbrățoseze cu mai multă căldură acest început de universitate populară.

Știri bune. Din Vulcan primim știrea, că acolo zilelele aceste s'au înființat 2 reuniuni: reuniunea femeilor gr.-cat. și reuniunea de cântări și citiri „Lumina“, ambele la stăruința parohului Dr. Nicolae Brinzeu.

Petrececi Comitetul filial din Alba-Iulia al „Fondului de teatru român“ invită la producțiunea teatrală, urmată de joc, care o va aranja Duminecă în 24 Noemvrie n. în sala „Redutei Orășenești“ din loc. Din venitul curat se vor împărțâși cei păgubiți prin inundații. Se vor preda piesele „Idil la țară“ comedie într'un act și „Unde dai și unde creapă“ comedie într'un act.

Cărți de rugăciuni. Cu bucurie constatăm, că moren se înmulțesc cărțile de rugăciuni bine întocmite pentru credincioșii de toată starea. După cârticica atât de potrivită a pâr. *Florian* pentru soldați, tipărită deja în a doua ediție, a urmat altă cârticică a pâr. *Brânzeu* pentru băieții de școală, iar acum aflăm că „Mângâierea creștinului“ a pâr. *Gențu* din carea s'au trecut două ediții de câte 7000 exemplare, se tipărește în a treia ediție, cu modificări însemnate în limbă, spre a fi și mai bine înțeleasă de toți. În acelaș timp primim dela Gherla o nouă carte de rugăciuni: *Scara cerească*, întocmită de prof. *Dr. Victor Bojor* și cuprinzând rugăciuni și învățături creștinești pentru toate trebuințele sufletesti ale credincioșilor, adunate din cărțile rituale ale bisericii noastre și fiind aprobată de Preaven. Ordinariat de Gherla. Recomandăm credincioșilor noștri aceste cărți bune și folositoare pentru întărirea sufletească și mângâiere în fața tuturor miseriilor vieții.

Convocare. In senzul §-lui 21 din statute prin aceasta convoc adunarea de toamnă a „Despărțământului Bia-Dicio-sântmărtiu“ al reuniunii învățătorilor gr.-cat. arhidiecezani pe Marți în 19 Noemvrie st. n. a. c. în comuna Jidveiu (Hotel Gross). Căpâlna-inf., la 3 Noemvrie 1922. D. L. Todoran, inv. presidentul Desp.

Necrolog. † *Teresia Silágyi* n. *Bu-tyán*, din Sanislău, a repauzat la 6 Nov. a. c. după un morb greu și îndelungat, în etate de 58 ani și în al 41 a fericitei căsătorii.

— † *Militon Buzdugan*, paroh gr.-cat. în Căptâlanul de Murăș, după un morb scurt dar greu împărțășit cu s. taine a repausat în Domnul la 9 Noemvrie n. în etate de 57 ani, iar a preoții sale anul al 35-lea.

Rubrică medicală.

Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu aplicații la igienă.

(Continuare.)

(14)

Pe lângă aceasta globulele albe se bucură de proprietatea de a omorî microbii, ce-i întâlnesc și toate corpurile străine, căci le înglobează în corpul lor, cu pseudopodele și le distruge. Proprietatea aceasta să numește *phagocitosă*. Globulele sângelui sunt foarte numeroase și anume sunt cam 5.000.000 de globule roșii într'un milimetru cub. de sânge. Cele albe sunt mai puține, cam una la 300 de globule roșii, pe când partea lăcidă a sângelui să desparte în două părți: o parte *serum* și o altă parte numită *fibrina*. În stare naturală, în sângele viu, fibrina e tot lăcidă, ca și cum ar fi dizolvită în serum. Numai când sângele e extras din organism, când să coagulează, atunci fibrina să transformă în niște firușoare foarte fine, cari sunt solide. Din cauza transformării în aceste firușoare — când sângele să coagulează — i-sa dat numele de fibrină. Compoziția serumului nu numai că e foarte complicată, dar e variabilă după timpul în care-l studiem.

Compoziția e variabilă din cauza, că diferitele animale pot digera diferite alimente și dacă studiem sângele la animale sătule, să deosebesc de sângele animalelor flămânde etc. O proprietate importantă a sângelui e de a se coagula. De câte ori e extras din vase, să coagulează foarte repede în o parte solidă, numită *chiag* și o parte lăcidă la exteriorul chiagului numită *serum*. Chiagul e format din globule roșii și din fibrină. Fibrina transformându-se în fibre subțiri ce să anastomosează, prinde în rețeaua aceasta de fire, globulele sângelui și astfel să formează chiagul. De câte ori sângele e scos din vase, să coagulează. Coagularea să poate împedecă, dacă să ține la răceală sau să amestecă cu carbonat de sodium.

Fiziologia aparatului circulator.

Sângele în aparatul circulator să află în o continuă stare de mișcare, lucru, care să poate ușor arătă, sau tăind o arteră, atunci vom vedea că sângele țâșnește afară cu putere destul de mare, sau legând un vas, și atunci vom vedea, că în o parte a legăturii vasul să umflă din ce în ce mai tare, ceea ce ne dovedește, că sângele să adună mereu în acel loc și puțin poate trece mai departe. Senzul în care se face mișcarea sângelui a fost arătat pentru prima oară de Aarvey în secolul al XVII. Modul însă cum interpreta vechii naturaliști circulația sângelui, nu era exact.

Bicât la începutul acestui secol a arătat cum trebuie interpretată circulația sângelui. În adevăr vechii naturaliști credeau, că sângele descrie în interiorul aparatului circulator 2 circuite deosebite, *micu circulațiune*, în care sângele plecând dela ventricolul drept merge la plămâni și de acolo să întorțe în auricolul stâng la inimă. *Marea circulațiune*, în care sângele plecând din ventricolul stâng merge în tot corpul și de acolo să întorțe la inimă în auricolul drept.

Această interpretare ar avea loc dacă am privi inima ca un organ mic simplu și nedivizibil. Noi însă am văzut, că inima poate fi desfăcută în 2 jumătăți separate una de alta, fără ca cu toate acestea să distrugem integritatea aparatului circulator, care ar rămânea prin această operație numai închisă, tot complet închisă de toate părțile. În cazul acesta să poate vedea, ușor, că sângele

descrie în interiorul aparatului circulator numai un singur circuit. Sângele plecând din ventricolul drept merge la plămâni, de acolo la auricolul stâng, din auricolul stâng în ventricolul stâng și de aicea în toate părțile corpului și apoi vine în auricolul drept, de unde trece apoi iarăși în ventricolul drept. Direcția aceasta pe care o are sângele în mișcarea sa este regulată de jocul diferitelor valvule, ce să găsesc în interiorul aparatului circulator și care îndeplinește același rol, pe care îl îndeplinesc supapele de siguranță și pompe; astfel sângele plecând din ventricolul drept, el nu poate pătrunde decât în artera pulmonară, căci în auricol e împedecă de a trece de către valvula tricuspida, sângele ajungând în auricolul stâng, el de acolo nu poate trece decât în ventricolul stâng căci nu se poate întoarce înapoi în vinele pulmonare din cauza valvulelor ce să găsesc pe pereții tuturor vinelor, tot astfel din ventricolul stâng nu poate să treacă decât în artera aortă.

Înainte de a trece mai departe să studiem, care e rolul fiecărei părți din aparatul circulator, trebuie mai întâi să vedem, în virtutea cărei forțe sângele e pus în mișcare? Știm din fizică, că un corp să mișcă totdeauna, de câte ori presiunea pe una din fețele sale e mai mare, decât pe celelalte. Același rol trebuie să aibă loc și în aparatul circulator; e necesar, deci precum să vede, ca să existe pe traectul aparatului ratului circulator un loc unde presiunea sângelui să fie necootenit schimbată și care presiune să aibă de scop punerea în mișcare a sângelui.

Rolul inimi. Inima e tocmai organul însărcinat cu schimbarea presiunii sângelui în aparatul circulator, cu alte cuvinte, e organul ce pune sângele în mișcare. Inima fiind un organ eminentemente muscular, să înțelege foarte ușor, că prin contractiunea pereților săi, volumul interior al ei va scădea și presiunea va fi mărită. Pereții inimii odată contracti, revin imediat la starea primitivă în virtutea elasticității țesutului muscular. Contractiunile inimii sunt ritmice (să repetă după intervale egale) și sunt în număr de 65—70 în o minută. Să examinăm acum mai de aproape modul cum să contractă inima. Observând inima funcționând să vede, că mai întâi să contractă pereții auriculelor. Contractiunea acestor pereți să numește *sistolă auriculară*.

Pereții auriculelor contractându-se împing sângele în ventricule, căci el nu să poate întoarce în vine din cauza, că la originea vinelor să află niște mușchi circulari, cari strâng orificiul vinelor, așa că sângele nu poate trece înapoi. Trecerea în ventricule, să face cu mare ușurință, căci valvulele: bicuspidă și tricuspida nu opun rezistență. În urmă să contractă pereții ventriculelor, (avem *sistolă ventriculară*), când sângele trece în artere (pulmonare și aorte), sângele nu trece înapoi în auricule, căci să opun valvulele, bicuspidă și tricuspida. Sângele circulă cu ajutorul impulsunii date prin capilare și să întoarce la inimă. După aceste contractiuni inima rămâne puțin în stare de repaos și apoi iar să contractă și iar vine în stare de repaos etc. Perioada de repaos să numește *diastolă*. Totalitatea acestor 3 fenomene poartă numele de *revoluție cardiacă*.

În primul timp să contractă pereții auriculelor, în al 2-lea timp pereții ventriculelor și în al 3-lea timp urmează starea de repaos.

(Va urma.)

Dr. V. Hăncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.
(Continuare).

În timpul mai nou între el și mamă-sa s'a înșchimbât cu totul raportul. Motivul era influința lui Coligny asupra domnitorului. Principele Henric Anjon, fratele regelui, referitor la aceste spune: „De câte-ori numai regele conversa singur cu admiratul eu și mamă-mea l'am văzut foarte iritat și mănios. Când într-o zi, am intrat în odaia regelui fără audiență, l'am aflat plimbându-să în sus și jos prin odaie, așa de furios de mi-a fost frică de el să nu mă omoare cu sabia. Când s'a întors în altă parte am sărit din odaie”.

Regele aștepta sosirea admiratului. Avea de pertractat chestiuni de stat foarte importante. S'a deschis ușa dar n'a intrat Coligny, ci Ecaterina de Medici.

Carol a primit rece pe mamă-sa. S'a văzut pe el că sosirea mamei lui e neplăcută pentru el.

Regina mamă încă a observat aceasta și zise:

— E numai mamă-ta și nu admiratul.

— La tot casul am așteptat pe admiratul zise regele intristat. Imi vei permite ca eu ca rege maiorean, în etate de douăzeci și patru de ani, voi să te scap de toate grijile și afacerile de stat. Voi urma întru toate sfaturile admiratului Coligny. De aici încolo și d-ta vei putea trăi mai liniștită și anii ce-i mai ai vor fi mai ușori.

— Nici-când să nu-i pară rău regelui, ca în locul unei mame a preferit sfaturile unui subaltern de al său. Vei vedea nu peste mult, cum Coligny te-a făcut urgisit înaintea poporului.

— Se mă faci urgisit înaintea poporului? zise regele c'am îngrijiat.

— Nu te mira iubite. Poporul murmură împotriva regelui și așteaptă dela el să treacă la protestantism.

— Poporul e o ceată de măgari, cari sbieară și pe cari trebuie desprețuiți, zise domnitorul. Bunăstarea imperiului și interesele mele imi dictează, că ce să fac și nicidecum mulțimea. Nici chiar mamei nu i-ar fi fost permis să aducă în discuție trecerea la protestantism, căci același popor îi făcu și ei obiecții în mai multe rânduri. Cine știe ce se va mai întâmpla! Ni-a trecut pofta să fim și pe mai departe sub tutoratul papii. Doar Roma mereu ne dă motive, ca să o urâm.

— Păzește-te de planuri cari îți periclitează tronul, zise regina. Eu încă m'am ocupat cu acest plan. Zile întregi m'am eugetat să ne deslipim de Roma. Cugetă-te numai la trecut! Predicatorii protestanți au alungat dela curte pe călugări. Locul mizei catolice l'a ocupat cea protestantă. D-ta și fratele d-tale s'au împărțășit de creștere protestantă. Deja voiam să ne rupem formal de catolicism. Dar ce s'a întâmplat? Guiseii s'au folosit de nimernicia mea. Iși alegeau carierele cele mai catolice, câștigând pentru ei și masa poporului francez. Prin trecerea noastră la protestanți, familia Valois și-ar fi pierdut coroana. Regi ar fi ajuns din fa-

milia Guise. De rege protestant nici vorbă nu poate fi în Franța. Despre aceasta sunt convins. După atâta praxă, de te-ai scăpa numai de buclucuri.

— Legătura cu Roma adusa ceva for pentru Franța? întrebă Carol. Politica d-tale scăpat'a țeara de devastări? și de invaziunea trupelor streine? Vaza coroanei s'a micșorat întruna în afară? Ori ne-a apărât dependența de Spania? Ori de pierderile avute în Italia? Nu mamă așa nu poate merge pe viitor! Precum am zis nu-ți mai preocupa mintea cu chestiuni de stat, conducerea statului mi-o încredințează mie. Coligny imi va sta intrajutor.

— Ecaterina fiind isteată a simulat totul. S'a făcut că nu-i pasă și că nu-i mănioasă pentru influința mare ce o are Coligny asupra regelui.

— Să trecem dela obiect ca nu cumva să diferim în păreri. Motivul sosirii mele nu-i politic, ci e chestia de-a Margaretei. Ea voește să facă un pelerinaj și pentru aceasta își cere permisiune.

— Din aceea nu va fi nimic! Zise Carol plimbându-să iritat prin odaie în sus și în jos. Ea, necondiționat trebuie să se mărite după Henric de Navarra. Plane acum să îmbrace în atari haine, cari o ridiculizează. Se îmbracă în veșmântul blând al catolicismului sfânt, pentru-ca să poată zice, că rudeniile nu se pot căsători între sine, până-ce nu dă permisiune sfântul Părinte. Pe Dumnezeu meu, dacă pontificele nu va da permisiunea o iau de mână și o conduc întru biserică protestantă, unde va încheia căsătoria.

— Ultimele cuvinte le-a spus cam năcăjit și ardea de focul mâniei.

— Margareta nu se poate subtrage dela o căsătorie pe care o reclamă împrejurările politice, zise mama regină. Pe ea nu o sparie înrudirea cu Bourbonii și nici groaza față de eretici, ci dragoste copilărească ce o simte pentru Henric Guise.

— Da, da! zise regele. Mi-a repetat iarăși: „După nime nu mă mărit decât după Henric de Lotharingia”. E îndrăgostită de moarte în Balafre—Bayard și acesta iarăși în ia. Eu așa cred, că experiența d-tale va rezolva totul. Ai câștigat pe principele Conde, pe Antoniu Bourbon, nu poți face tot așa și cu Guise? Cred că aceasta-i lucru ușor. Fă pe Margareta să fie jalusă pe Guisei, că atunci nici eu nu voi fi necesită să o constrâng se păsească la căsătorie cu principele de Navarra. Eu cred, ca Bianca Antremont are atâta putere încât să-l înduplece pe Balafre—Bayard, fiind-că e o frumșetă.

— Dar nu o pot pune în serviciul meu zise Ecaterina Medici.

— În adevăr? Eu cred că mai mare influință va avea moralitatea ei, zise Carol.

— Am cercat toate posibilitățile zise Ecaterina. Principele de Lotharingia nu poate conveni cu Margareta, fără ca nici Bianca să nu fie de față. Doar Margareta noastră e foarte serioasă. Cu toate acestea pentru efectuarea acestui plan Bianca e foarte acomodată.

— Dacă nu vom reuși atunci eu sabia lui Alesandru, eu am săucid pe toți Guiseii. La ultimul bal Balafre s'a prezentat așa de pompos ca și un zău. Indată-ce l'am observat i-am eșit înainte până la ușa dela intrarea în sala de dans. Lam întrebat că ce voiește

el aici? Se stau în serviciul Maiestății Voastre zise el. N'avem lipsă de serviciile d-tale. După două zile însă el ne-a invitat tare pretinește la vânătoare de porci sălbatici.

— Dela Guisei am putea învăța cum poate cineva să ajungă la un nivel înalt, zise Ecaterina.

— Pe Dumnezeu meu! Iși va rumpe grumazul voind să-și ajungă scopul, zise Carol plimbându-să de-alungul prin odaie.

— E permis să repet dorința surorii d-voastre? adause Ecaterina, după o pauză îndelungată.

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Administrație bisericască”. Cartea aceasta e o colecțiune bogată de legi, ordinațiuni, normative, adunate laolaltă în ordine sistematică, din actele sineadelor diecezane din toate patru diezele noastre din circularele ce servesc ca normative în toate patru diezele aparținătoare Provinciei noastre metropolitane, din legile pol. bis. scl. Cartea aceasta de mare folos. Preasfinții noștri Arhieri au recomandat-o cu toată căldura Veneratului nostru Cler. *Circularul mitropolitan* din 26 Martie 1912, Nr. 10230—1911. zice între altele: „Foarte puține vor fi afacerile bisericesti și școlastice, referitor la cari nu dă inviațiunile de lipsă cartea aceasta, lucrată cu multă sîrguință, fiind cu luare aminte la toate izvoarele, din cari pot să se cunoască felurii rami ai administrațiunii bisericesti din provincia noastră. De aceea o și recomandăm Veneratului Cler arhidiecezan pe lângă observațiunea, că ea se poate procura și din banii bisericilor”. — *Ilustritatea Sa Dr. Vasile Hossu* noul Episcop al Gherlei zice: „De cartea aceasta în adevăr a fost lipsă, și aparițiunea ei aievea împlinește o lacună. Fără de acest op nici nu se poate închipui un oficiu parohial ori protopopesc”. — *Ilustr. Sa Dr. Dem. Radu* Episcopul Orășii-mari a dispus ca cartea aceasta să se procure în toate oficiile parohiale din Dieceza Sa. — Cartea are un conținut vast de XVI+763 pagini în 8° mare, și se poate procura dela autorul: Ioan Genț protopop gr.-cat. în Oradea-mare—Nagyvárad, Sztaroveszky—utca nr. 6. Prețul unui exemplar legat în piele 15 coroane, și 76 fileri porto postal.

Verbele auxiliare: sunt, am, voi, de *dr. Octavian Prie* profesor gimnasial în Blaj. Se poate comanda la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj. Prețul 60 fil + 5 fil. porto.

Domnului să ne rugăm cârticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de *Dr. Nicolae Brânzeu*, paroh în Vulcan. Cu încuviințarea Ven. Ordinariat de Lușoș. Cuprinde pe lângă obișnuitele rugăciuni: sfânta Liturghie întregă, oglinda sufletului la mărturisire, troparele glasurilor. — Limbă populară curată, ortografia Academiei, tipar frumos, cetet, legătură trainică. — Aceasta cârticică e menită să îndestulească toate așteptările în aceasta privință, curmând vechile

neajunsuri. Prețul: legat à 32 fil., dela 50
exemplare in sus à 28 fil. Se află de vân-
zare la editorul Alexandru Anca, Gherla—
Szamosujvár și la toate librăriile din țară.

**1. Teologia dogmatică funda-
mentală** de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fec. 5·30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fec. 5·30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime,
Dumnezeu Creatorul, Intruparea
Domnului și Grația.* fec. 7·30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshato-
ogii a.* fec. 7·30 cor.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5·40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela **Librăria**
Seminarului teol. gr. cat. din
Blaj cu prețul 9·50 cor.

Proprietar-editor: **AUREL C. DOMȘA.**
Redactor respons.: **AUGUSTIN GRUIȚIA.**

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29.349.

„Banca generală de asigurare“

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele
financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **Parteniu Cosma,**
directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca
și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloace: **asi-
gurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.**

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiile cele mai
favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la
agenții și bărbaiții de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând
în serviciul societății.

»Banca generală de asigurare« dă informațiuni gratuite în orice
afaceri de asigurare fără deosebire, că aceste afaceri sunt făcute la
ea sau la altă societate de asigurare.

Oei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“
Sibiu—Nagyszeben. Edificiul „Albina“.

(1) 44—52.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.
recomanda

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premieri ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani
gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigu-
rări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre
și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig.
p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până în	
finea anului 1911	5,275,798·23
Capitale asigurate pe viață achitate	5,146,556·86
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911	foc 127,763,744—
	vieată 10,931,322—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor. 2,520,492—

Prospecte și informații se dau gratuit în
birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercări bune de
cunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

15. 113—?

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. care cuprinde în sine *slujbele dumnezeștilor*
sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale
sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și
Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor.
și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în
tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport
cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux
face 44 coroane.